

Datum

2020-12-02

Vår referens

Åke Hesslekrans

Planarkitekt

ake.hesslekrans@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Socialdepartementet - Hållbar socialtjänst - En hållbar socialtjänstlag (SOU 2020:47), STK-2020-1319 SBN-2020-989

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 6 april 2017 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453) och vissa av socialtjänstens uppgifter (dir. 2017:39). Slutbetänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) har den 30 september 2020 skickats ut på remiss. Stadsbyggnadsnämnden ska lämna yttrande till kommunstyrelsen senast 2021-01-08.

Lagförslaget kommer att påverka socialtjänsten och stadsbyggnadsnämnden genom kapitel 9, Samhällsplanering, vilket anger att socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv utifrån utökad planeringsskyldighet. Stadsbyggnadsnämnden berörs främst av betänkandets förslag om ändring i PBL med syftet att stärka socialtjänstens roll i samhällsplaneringen.

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden lämnar yttrande enligt stadsbyggnadskontorets förslag.

Beslutsunderlag

- Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag, Del 2
- Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag, Del 1
- G-Tjänsteskrivelse SBN 2020-12-10 Ny socialtjänstlag
- Förslag till yttrande SBN 2020-12-10 Ny socialtjänstlag

Beslutsplanering

Stadsbyggnadsnämnden 2020-12-10

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Utredningens uppdrag och arbete

Regeringen beslutade den 6 april 2017 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och vissa av socialtjänstens uppgifter. Syftet med uppdraget var att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Ytterligare syfte

var att socialtjänsten erbjuda behovsanpassade insatser med ett förebyggande och kunskapsbaserat perspektiv. Målet med översynen var en lagstiftning som främjar effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar.

Den genomförda utredningen har i sitt arbete utgått från såväl individ- som verksamhetsperspektiv och arbetat utifrån en bred referensram för att belysa och påvisa hur utredningens olika delar och förslag är sammanlänkade. Utredningen har haft som mål att åstadkomma förbättringar för den enskilde människan som berörs av socialtjänsten och socialtjänstens insatser.

En hållbar socialtjänst förutsätter enligt utredningens bedömning att samhällets resurser används till största möjliga nytta för medborgarna och att socialtjänsten arbetar förebyggande.

Utredningen lämnar fyra större förslag som tillsammans ät tänkta att utgöra grunden för en hållbar socialtjänst:

- Förebyggande perspektiv i vilken ingår lätt tillgänglig.
- Övergripande planering i vilken ingår samhällsplanering och planering av insatser.
- En kunskapsbaserad socialtjänst i vilken ingår vetenskap och beprövad erfarenhet, systematisk uppföljning och nationell statistik.
- Insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Utredningens förslag

Syftet med förslaget är att socialtjänsten ska ges bättre förutsättningar att åstadkomma de förändringar och resultat som verksamheten ska uppnå. Socialtjänsten behöver både tillgodose befintliga behov hos människor och bidra till att förebygga eller minska behoven i ett senare skede. Det handlar om att socialtjänsten – genom att identifiera risker och erbjuda stöd och hjälp tidigt – ska kunna motverka att befintliga problem och behov blir större.

Utredningens förslag berör stadsbyggnadsnämndens verksamhet i den del det avser övergripande planering och förslag på ändringar i plan- och bygglagen, PBL och förslaget till yttrande behandlar i huvudsak denna punkt. För att säkerställa att den fysiska utformningen av samhällsmiljön även har ett brottsförebyggande perspektiv och grundar sig på sociala kunskaper anser utredningen att kommunen i sitt planeringsarbete behöver ta hänsyn till sociala aspekter. Utredningen föreslår därför att plan- och bygglagen kompletteras med en bestämmelse som anger detta.

Den föreslagna bestämmelsen ska ses som ett komplement till den befintliga bestämmelse som finns i socialtjänstlagen och som reglerar socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen. Avsikten med regleringen är att tillföra social sakkunskap och underlag till samhällsplaneringen. För att tydliggöra kommunens ansvar och förstärka socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen föreslår utredningen vidare att det i plan- och bygglagen regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Utredningen föreslår ändringar i PBL i syfte att stärka socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen. Man föreslår att 2 kap. 3 § plan- och bygglagen kompletteras med ett krav på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter. Vidare ska översiktsplanen, enligt ett tillägg i 3 kap. 2 § plan- och bygglagen, ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön. Utredningen anger att denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Bakgrund (utdrag ur slutbetänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag)

Under 1970-talet lyftes den sociala planeringen fram som ett viktigt komplement till den ekonomiska och den fysiska planeringen för att värna de sociala aspekterna i kommunernas verksamhetsplanering och i samhällsplaneringen. I dessa aspekter ingick krav på socialt inriktad samhällsplanering, socialtjänstens medverkan samt ökad medborgardemokrati. Målet var att skapa goda levnadsförhållanden och boendemiljöer för alla.

Socialtjänstens skyldighet att aktivt medverka i samhällsplaneringen beskrevs som ett av de viktigaste inslagen i 1980 års socialtjänstlag (1980:620). I förarbeten anges att medverkan i samhällsplaneringen markerade ett tydligt uppbrott från den tidigare symtom- och individinriktade

lagstiftningen och gav möjligheter för socialnämnden att aktivt förebygga och motverka sociala problem. Planeringen skulle bygga på politiska mål och kunskaper om människors villkor. För att man i tillräcklig grad skulle kunna ta sociala hänsyn i planeringsarbetet ansågs det att socialtjänstens kunskaper och erfarenheter måste föras fram i det skede då de utgör underlag för politiskt arbete med målformulering och programbeskrivning.

En period efter det att socialtjänstlagen (1980:620) trätt i kraft arbetade kommuner med sociala områdesbeskrivningar, men därutöver har exemplen varit få. Socialtjänstkommittén konstaterade redan i sitt betänkande Ny socialtjänstlag (SOU 1994:139) att socialtjänsten haft svårt att finna sin roll i samhällsplaneringen.

Sedan 1990-talet har samhällsplaneringen fått en annan inriktning i praktiken. Den har blivit alltmer marknadsorienterad och tillväxtperspektivet har kommit att dominera över det sociala perspektivet som återfinns både i socialtjänstlagen och i plan- och bygglagen.

Förklaringar till att reformen inte fick fäste anses vara, förutom förändringar i synen på samhällsplanering, att reformen inte var tillräckligt väl förberedd och att statliga myndigheters metodstöd uteblev. En annan förklaring är att socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen inte anges i lagar som samhällsplanerande aktörer har att följa.

Hänvisningar till socialtjänstlagens bestämmelse om socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen, eller till socialnämnden som aktör i dessa frågor, saknas i plan- och bygglagen och dess förarbeten. Hänvisningar saknas även i regeringens instruktion för Boverket som är förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö, fysisk planering och boende med uppdrag att bl.a. verka för ökad kunskap hos kommuner beträffande en hållbar utveckling med utgångspunkt i den sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionen. Det är inte uttalat i lagstiftningen att en social konsekvensbeskrivning ska göras på motsvarande sätt som det är beskrivet i miljöbalken. Där framgår när och hur en miljökonsekvensbeskrivning ska göras och vilket innehåll den ska ha.

Ansvariga

Johan Emanuelson Avdelningschef

Marcus Horning Stadsbyggnadsdirektör